

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Mercurii quintâ mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LII.

M. THOMA-RENATO GASNIER,
Doctore Medico, Præside.

Utrum in Febribus malignis, cutis intacta vesicantibus applicitis, signum lethale?

I.

ORBUS, quo nullus truculentior, maligna febris; ex fallaci symptomatum, quibus ut plurimùm incedit, congerie hanc sibi vindicasse nomen aliis placuit, (*a*) illud idem alios ex illorum anomalia repetere juvat. Quemadmodùm nulla, ut ritè dignoscatur, medentis animum magis torquet & excruciat; sic nulla frequentiùs remediorum vim eludit: interim cognitum & perspectum habere illius genium Medici sapientis est proprium, reique summa; ut enim sua cuique ætati, temperamento, sexui peculiaris competit medela, sic & potiori jure sua morbi genio; qui igitur Medicorum

(*a*) Sydenh. tom. 1. De febre pestil. annorum 1665 & 66.

gentis humanæ saluti suæque famæ propiùs consulere gestierit, morbum ad amussim à morbo discernere studeat impensiori curâ, *Medicum enim ad sanandum sufficere* inquit Hippocrates, (*b*) *si ad cognoscendum sufficerit*; sic & eleganter suo more Celsus, *morbi notitia in remediorum cognitionem deducit amplissimam.* Fatendum tamen est in assignandâ morborum indole genuinâ ancipitem interdùm hærere etiam in praxi versatissimum; nec mirum; tantam enim inter se cognationem alunt morbi plures, tantaque symptomatum parilitate procedunt, ut specialem suam indolem ac differentiam à Medico vel sagacissimo vix ac ne vix quidem extricari & dignosci sinant. Duos morbos re ipsâ diversos idem prorsùs indutâ larvâ genium mentiri, quid vulgatius? Nonne uterus prole expansus hydropem ascitem quandoque mentitur, ascites imprægnationem, cardialgia inflammationem ventriculi, asthma flatulentum catharrum suffocativum, syncope apoplexiam, variolæ petechias, purpura variolas, nephritis simplex nephritidem ex calculo, scorbutus & scrophulæ luem veneream & vice versâ &c. in oggerendo tamen hoc vel illo medicamento, quàm turpiter deceptus mendaci specie veri Medicus allucinaretur? Longè enim alia via est ineunda in hydrope, alia in imprægnatione; alia in cardialgia, quàm in ventriculi inflammatione. Ut ut sit, quæ verè maligna, meliùs descripta, quàm definita patebit. Ineuntem declarant virium ferè totalis collapsus, arteriarum pulsus naturali vix absimilis, febrilis horror in die pluries ingruens, vultûs insolitus rubor, oculorum scintillatio, oris calor & siccitas, spiritus accisus interdùm & citus, altus interdùm & anhelus, alvus stricta, dura, molesta, tota cutis ardens & arida; quæ quidem singula, ubi pervenerunt ad ἀκμὴν, comitantur torpor, delirium modò fugax, modò fixum, tendonum subsultus, convulsivi faciei musculorum motus, sternutatio, narium stillicidium, dyspnæa, serosum alvi profluvium, urinæ crudæ, pulsus parvus, inæqualis, renitens, explorantes digitos fugiens, lypothimiæ; quos tandem fluctus horrendo afflatu plerùmque mors componere satagit; hanc certò eventuram, ubi primùm perspirationem penitùs compressam, cutimque paralysi detentam noveris, tibi præsagire fas est.

(*b*) Hipp. lib. de arte c. 10.

II.

INTER tot alias microcosmi excretiones insensilis illa, quæ per spiracula cutis fit, deprehenditur uberior; quemadmodùm nulla, dùm ritè peragitur, ad sanitatem est præstantior, sic nulla majorem corpori, ubi malè succedit, intentat perniciem. Qualiscumque sit perspiranda illa materies, in eâ uberrima latitant morborum ferè omnium germina; præ cæteris igitur, qui ægrorum curam suscipiunt, ab illâ represâ caveant: quantos in corpore aliundè sano cieat tumultus, quantas edat strages vel compressa tantillùm, ne Medicinæ quidem limina calcantem fugit; undenàm enim sæpiùs, nisi à cohibitâ perspiratione, repetenda est tanta morborum, tùm acutorum, tùm chronicorum series; nonne frequenter illius excretionis impeditæ, sufflaminatæ, repressæ fœcunda proles tussis, corysa, febres catharrales, angina, pleuritis, peripneumonia, orthopnæa, asthma, dolores colici, diarrhæa, dysenteria, hydrops, dolores ῥευματώδεες, scorbutus, arthritis, renum & vesicæ calculus & alia longè plura; sic æmulantem, dùm reprimitur, veneni vires, venenum ipsum eam meritò diceres; quid igitur, si penitùs comprimatur, metuendum? Ipsius origo, sanguinis alveus; hinc quò blanda magis indole gaudet sanguis, eò minorem, segnioremque repressa sanitati labem inurit; at coinquinato priùs, unde scaturit, fonte, collapsisque pro parte vasorum & cordis viribus, adeò truculenter hinc & indè bacchatur, ut brevì immmineat mortis periculum; (ne tamen malignam febrim in perspirationis defectu sinceram haurire causam videamur innuere, hanc sibi proprium vindicare genium ultrò fatemur.) De morte certò futurâ prognosim firmat paralysi detenta cutis; sufflaminatam enim ex integro perspirationem indubitanter comprobat, nec minùs vitalium nervorum stuporem præmonstrat arte quâvis indomitum; cum cerebello enim, cum corde & pulmonibus apprimè consentit nervorum ope cutis; ergò dùm languidâ paralysi torpent nervi cutanei, saltem fatiscere proni sunt & vitales; ac proindè mors brevi futura.

I I I.

QUOCUMQUE se vertat Medicus, dùm furens sævit illa febris, res aleæ plena, plena periculi: *præceps enim occasio, experimentum periculosum* (*a*); totis igitur contendat nervis & viribus, ut naturam erigat labantem, deviamque reducat; vasa depleat opportunè; illa secanda jubeat, quæ de morbo quidpiam certò detrahant; revellat nimirùm appositè & consultè derivet; moveat quæ movenda videbuntur, nec nisi cocta aggrediatur; rigidiora laxet, diluat spissiora, viscida torqueat, incidat & attenuet; tumultuosa componat, stimulet lentiora; si quid fortè alicubì firmiùs hæreat, totam, sed cautè, machinam concutiat; studeat sedulus, ut in toto potissimùm abdomine liberrimè fluant humores; tutiùs enim inde, quæ vitam propiùs fovent, *organa* levantur; nullum ingerat medicamen, nisi ejus indolem atque vires usu jam longo expertus noverit; videat præ cæteris ne, stante solidorum erethismo, mochlica vel cathartica inconsultè propinet; ne promiscuè permixta refrigerantibus calefacientia, stimulantia temperantibus exhibeat, nisi ægrotantem atque famam unà corruere maluerit; sternat prudens mille vias, quibus materia morbum faciens foràs amandari queat; illud interim altâ mente sedeat, irritis aut parùm juvantibus generalioribus remediis, morbum non semel declinasse admotis corpori vesicantibus; quæ quidem si nullam cuti vim intulerint, hanc paralyticam, & sufflaminatam perspirationem pronuntiare promptum est.

(*a*) Hipp. Aph. 1.

I V.

INTER usitata magis apud nos epispastica, palmam cæteris facilè præripiunt cantharides. Muscæ sunt crassitiei mediocris, oblongæ, coloris cœrulei, viridi-que splendentis aurati, odoris putidissimi; duplex earum distinguitur species, crassiores aliæ, aliæ graciliores; illæ ex foro medico tanquam longè minùs efficaces eliminantur; hæ tantùm in usum veniunt: siccæ, recentes & integræ sunt eligendæ, secùs virtute spoliantur; plurimo sale turgent acerrimo, volatili & caustico, oleo, phlegmate, & terrâ paucioribus irretito; pulveratæ & in pastam cum fermento panis redactæ, palmarium vesicans; cuti adhucdùm vegetæ si admoveantur, in motum aguntur & agunt, brevìque ad interiora suum protendunt imperium; primò quidem salinis quibus instruuntur aculeis, tenerrimos cuticulæ cum cute subjectâ nexus divellunt, dilaniant & solvunt; hinc serosus latex paulatim effusus colligitur, & cum epidermide vesicularum ad instar attollitur; concutitur indè nervorum universum genus, & alacris erigitur vasorum oscillatio: necnon acerrimæ & subtiles cantharidum particulæ aperta vascula subeunt & permeant; hinc lege circuli in abstrusissimos abripiuntur recessus, in *morbificam* intùs latitantem materiam impingunt & irruunt, ac tandem (modò tempestivè fuerint admotæ) eam ut hostilem subactam, quà data porta, foràs protrudunt; hinc frequentior earum usus in introcessâ podagrâ, apoplexiâ, lethargo, affectibus comatosis & febribus malignis, ubi potissimùm vires nimiùm depressæ fatiscere pronæ sunt: verùm quò majori præstat energiâ remedium quodvis, eò prudentiorem in suâ dispensatione manum sibi vult; varium enim effectum, haud secùs ac præstantissima remedia, pro variâ ægrotantis conditione sortiuntur cantharides; certam in unâ salutem secum traducunt, dum in alterâ lethum.

Sicut in omnibus herculeis remediis, ita maximè in applicandis cantharidibus ratio temporis habenda est exquisita; *in omnibus morbis* inquit Hippocrates, (*a*) *præcipuè in acutis, potissimùmque in quibus vehementia febris subest, tempus adhibendi medicinam maximam habere facultatem.* Quot & quanta exurgant mala applicatis vesicantibus in febribus acutis & inflammatoriis, dum vigiliæ premunt assiduæ, adsunt deliria vel imminent, corporis jactatio & præcordiorum urget anxietas, multò magis si accedunt tendinum subsultus, testis est Baglivus; (*b*) delirantibus, ait, cum febre acutâ, linguâ aridâ & indiciis magnæ viscerum inflammationis, si applicentur vesicantia, omnia in pejus ruunt & magnâ ex parte moriuntur convulsi; verùm quàm eximiam promereantur laudem, ubi pulsus exiles micant &

(*a*) Hipp. lib. IV. de ratione victûs in acutis.

(*b*) Baglivus p. 68.

debiles, vires languent & collabuntur, perpetua urget ad ſomnum proclivitas, quotidiana teſtis eſt experientia. Quantumvis acerrimam vim & erodentem recondant cantharides, fruſtrà tamen illis admotis, cute paralyſi detentâ, ſperatur aliqualis effectus; quidquid enim ipſis in corpus virtutis ineſt, illud totum à nervis acceptum eſt referendum; hinc ubi otiantur nervi, otiantur & cantharides; haud abſimili de ratione mochlica in inſultu apoplectico ingeſta minimè ſtomachum movent, quando nimirùm nervi hinc & indè intra illius ſubſtantiam diſperſi feriantut atque ſilent; ut igitur præſtantiſſimo polleant effectu cantharides, nec citiùs, nec ſeriùs quàm par eſt admovendæ,

V.

PARALYTICAM eſſe cutim, quæ veſicantibus applicatis intacta relinquitur, jamjàm ſubodorari non eſt inconſultum; quæ quidem ut inconcuſſa ſtet jam inchoata fides, argumenta in promptu eſt congerere. (a) *Cuticulæ ſubſternuntur papillæ molles, pulpoſæ, medulloſæ, nerveæ, ex nervis ſubcutaneis duris, exutâ exteriori membranâ emollitis ortæ, hinc admodùm ſenſiles factæ:* prætereà cutim eſſe, dum viget, inhalantem & exhalantem ſatis apertè demonſtrant hinc alvus ſoluta ex litu unguenti de arthanita, illinc ipſamet perſpiratio; dum igitur cuti apponitur palmarium veſicans, oſcula inhalantia ſubire nituntur, & ſubeunt volatiliores & acerrimæ illius particulæ, quarum aliæ in alveum ſanguinis rectà deferuntur; aliæ verò papillis nerveis ad latera circumpoſitis occurrentes illas acriter pungunt, vellicant & convellunt; quis igitur Medicorum ſibi poteſt fingere ſubſtantiam nerveam ab omni involucro denudatam, ac proinde maximè ſenſilem, abſque moleſtiâ poſſe, dummodò vigeat, adeò acerbè concuti & ſtimulari, ergò cutis eſt paralytica, quam non movent cantharides ſuperextenſæ; perſpirationem ex toto ſufflaminari, ſi nullam cuti vim intulerint, non minùs eſt compertum; omnes enim omninò functiones in corpore nervis agentibus exercentur & perficiuntur; porrò perſpiratio illa eſt præſtantiſſima cutis functio quâ ſanguis per totum corporis habitum repurgatur, quæ quidem, ut ritè peragatur, ordinatum magis, ut potè cæteris præſtantior, ſpirituum animalium per nervos affluxum ſupponit; ergò quoties eorum præſentiâ non recreatur cutis, toties penitùs compreſſa judicanda eſt perſpiratio ac proindè concludere pronum eſt,

(a) Boerh. Inſt. Medic.

Ergò in febribus malignis, cutis intacta veſicantibus applicitis, ſignum lethale.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Ambroſius Hoſty, Legationis Anglicæ Medicus ordinarius.	*M. Anna-Claudius Dorigny.*	*M. Michael-Joſephus Majault.*
M. Joannes Mac-Mahon, Regii Noſocomii Colmarienſis Medicus ordinarius.	*M. Carolus-Auguſtinus Vandermonde.*	*M. Antonius Ferrein, Profeſſor Regius, Regiæ Scientiarum Academiæ Socius, & in Horto Regio Anatomes & Chirurgiæ Profeſſor.*
M. Franciſcus Thiery.	*M. Ludovicus-Joannes-Baptiſta Coſnier.*	*M. Bartholomæus Murry.*

Proponebat Pariſiis SIMON-ANTONIUS BRINGAUD, Pontæſianus, Rothomagenſis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, Theſeos Author, A. R. S. H. 1752, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1752.